

دانشگاه علوم پزشکی
و خدمات بهداشتی درمانی ایران
معاونت آموزشی
مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی
واحد برنامه ریزی آموزشی

راهنمای چارچوب طراحی «طرح دوره نظری - عملی»

اطلاعات درس:

گروه آموزشی ارائه دهنده درس: عنوان گروه آموزشی مصوب
عنوان درس: عنوان کامل درس طبق آخرین برنامه درسی مصوب
نوع و تعداد واحد¹: طبق آخرین برنامه درسی مصوب مثلاً ۲ واحد: ۱/۵ واحد نظری - ۰/۵ واحد عملی
نام مسؤل درس:

نام و نام خانوادگی مدرس / مدرسان و در صورت داشتن دستیار تدریس نام آنها نوشته شود.
پیش نیاز / همزمان: مندرج در کوریکولوم به عنوان پیش نیاز یا گذراندن همزمان نوشته شود. در غیر این صورت، کلمه «ندارد»
رشته و مقطع تحصیلی: عنوان رشته (یا گرایش مصوب) در یکی از مقاطع کارشناسی / کارشناسی ارشد و دکترای تخصصی نوشته شود.

اطلاعات مسؤل درس: در این قسمت اطلاعات مربوط به مسؤل درس -منحصراً- ثبت شود.

رتبه علمی: مربی / استادیار / دانشیار / استاد
رشته تخصصی: رشته تخصصی دانشگاهی
محل کار: نام محل کار اصلی نوشته شود.
تلفن تماس:

نشانی پست الکترونیک:

¹نوع واحد: نظری، عملی و یا نظری - عملی به تفکیک تعداد واحدهای مصوب در برنامه آموزشی

توصیف کلی درس

انتظار می رود مسؤل درس ضمن ارائه توضیحاتی کلی، بخش های مختلف محتوایی درس را در قالب یک یا دو بند، در این قسمت توصیف کند تا قلمرو مفاهیم و محتوای اصلی درس مشخص گردد و پیامدهای نهایی یادگیری و مورد انتظار از تدریس به طور اجمالی، توضیح داده شود.

* برای تکمیل این قسمت می توان از توصیف کلی درس در برنامه آموزشی (کوریکولوم) دوره در رشته مرتبط استفاده کرد.

اهداف کلی / محورهای توانمندی (Competency):

تعریف: اهداف کلی بصورت نتایج نهایی فعالیت های آموزشی بیان می شود که انتظار می رود پس از آموزش یک موضوع درسی عاید دانشجویان گردد، جهت کلی برنامه های تعلیم و تربیت را مشخص می کند، به هنگام برنامه ریزی آموزشی تعیین می شود، مدرسان مستقیماً تعیین کننده ی این هدف ها نیستند ولی در تحقق آنها نقش اصلی را بر عهده دارند.

نحوه نگارش: هدف کلی، موجز و کلی با قالب عبارت بدون فعل نوشته می شود و در برگیرنده مجموع اهداف اختصاصی یا فرعی است و توسط تیم تدریس همسو با هدف کلی مندرج در کوریکولوم نوشته می شود.

هدف کلی غالباً یک عبارت مرتبط با حیطه ی شناختی است و با کلماتی چون آشنایی با... شناخت... شروع می شود. لیکن می توان علاوه بر این، اهداف کلی در حیطه روان حرکتی و نگرش را نیز بیان کرد. مثلاً توانایی استفاده از وسایل کمک آموزشی الکترونیک..... ارزشگذاری به نیازهای سلامت مردم.....

* برای تکمیل این قسمت می توان از سرفصل های مندرج درس در برنامه آموزشی (کوریکولوم) دوره در رشته مرتبط استفاده کرد.

اهداف اختصاصی / زیرمحورهای هر توانمندی (Core Competency):

تعریف: اهداف اختصاصی یا جزئی، مبتنی بر شایستگی های محوری که همان شرح وظایف حرفه ای دانشجویان است و اکثراً بر اساس تاکسونومی بلوم (توضیحات کامل هرم بلوم در انتهای این فرم آورده شده است) در حیطه های شناختی، روان حرکتی و نگرشی مرتبط با هدف کلی درس، تعیین می شود. به این اهداف، اهداف رفتاری نیز می گویند. این اهداف برای نیل به اهداف کلی تعیین می شود. به عبارت دیگر اهداف رفتاری، مراحل رسیدن به اهداف کلی را بازگو می کند. برای مثال اگر هدف کلی یک درس، ایجاد قابلیت تفکر انتقادی باشد، اهداف رفتاری درس می تواند شامل مطالعه متون مختلف، سنجش اعتبار نویسنده، بررسی اعتبار منابع و یا مباحثه در کلاس درس باشد. بنابراین اهداف رفتاری یا جزئی، بیشتر متضمن فعالیت های آموزشی درس برای دستیابی به اهداف کلی است.

نحوه نگارش: هر هدف بصورت جملات روشن و عینی ساده با فعل اخباری زمان حال و آینده نزدیک توسط تیم تدریس نوشته می شود و با دانشجویان به اشتراک گذاشته و در جلسه اول تدریس، نهایی می گردد. بهتر است سطح افعال عینی و رفتاری بکار رفته را ارتقا دهیم مثلاً سطوح ارزشیابی و ترکیب به جای دانش و ادراک، سطح ارزشگذاری به جای توجه و دریافت. همچنین از معیار و شرط استفاده کنیم. اهداف اختصاصی باید قابل ارزشیابی باشد.

مثال: پس از پایان این درس انتظار می رود که فراگیر:

۱- سه علت شایع بیماری را به اختصار شرح دهد.

۲- مراحل بیماری.... را بترتیب و به تفصیل و با رسم شکل، توضیح دهد.

۳- مشکلات کودکان با بیماری را بیان کند .

۴- مفاهیم بنیادین نظریه و را مقایسه کند.

۵- موارد انحراف از رشد و تکامل نرمال و نیازمند ارجاع را تشخیص دهد.

۶- نسبت به بازی و نقش آن در تکامل کودک اهمیت قائل شود.

۷- راهکارهای ارتقای سلامت در کودک ... را نقد کند.

۸- به اصول اخلاقی حاکم بر کلاس درس پایبند باشد.

۹- یک طرح مناسب جهت ارتقاء سلامت کودک بر اساس مراحل رشد و تکامل تدوین و ارائه دهد.

*** برای تکمیل این قسمت می توان از رئوس مطالب در برنامه آموزشی (کوریکولوم) دوره در رشته مرتبط، سرفصل مطالب در کتب مرجع درس، نتایج ارزشیابی قبلی همان درس و همچنین نظر مدرسان استفاده کرد.**

رویکرد آموزشی¹:

حضوری مجازی² ترکیبی³

روش های یاددهی-یادگیری با عنایت به رویکرد آموزشی انتخاب شده:

رویکرد حضوری

سخنرانی تعاملی (پرسش و پاسخ، کوئیز، بحث گروهی و ...)

بحث در گروه های کوچک

یادگیری مبتنی بر تیم (TBL)

یادگیری مبتنی بر حل مسئله (PBL)

یادگیری مبتنی بر سناریو

استفاده از دانشجویان در تدریس (تدریس توسط همتایان)

یادگیری مبتنی بر بازی

سایر موارد نام ببرید.....

رویکرد مجازی

سخنرانی تعاملی

کلاس وارونه

یادگیری مبتنی بر بازی دیجیتال

1. Educational Approach
2. Virtual Approach
3. Blended Approach

یادگیری مبتنی بر محتوای الکترونیکی تعاملی

یادگیری مبتنی بر حل مسئله (PBL)

سایر موارد نام ببرید.....

رویکرد ترکیبی

ترکیبی از روش‌های زیرمجموعه رویکردهای آموزشی مجازی و حضوری، به کار می رود.
لطفا نام ببرید

جدول تقویم ارائه درس.....

روز و ساعت کلاس.....

مدرس	تاریخ	روش یاددهی	فعالیت یادگیری/ تکالیف	عنوان مبحث - سرفصل های درس	جایگاه
		<u>نام رویکرد و شیوه تدریس نوشته شود.</u>	<u>فعالیت‌های یادگیری اشاره به تکالیف، فرصت‌ها و تجاربی دارد که دانشجویان برای یادگیری و دستیابی به مجموعه‌ای از نتایج قصد شده و قصد نشده در برنامه درسی با آن مواجه می شوند. مانند حضور در کلاس، شرکت در بحث گروهی، خودآموزی، رسم فلوجارت و ...</u>	عنوان:..... - -	۱
					۲
					۳
					۴
					۵
					۶
					۷
					۸

					۹
					۱۰
					۱۱
					۱۲
					۱۳
					۱۴
					۱۵
					۱۶
					۱۷

وظایف و انتظارات از دانشجو:

وظایف عمومی و اختصاصی دانشجو و انتظارات در طول دوره نظیر حضور منظم و بموقع در کلاس درس، انجام تکالیف در موعد مقرر، مطالعه منابع معرفی شده و مشارکت فعال در برنامه های کلاس^۱، رعایت اخلاق در آموزش، تفکر نقاد و خلاق...در این قسمت بطور کامل نوشته شود.

روش ارزیابی دانشجو:

▪ ذکر نوع ارزیابی:

- ارزیابی تکوینی (سازنده)^۲

- ارزیابی تراکمی (پایانی)^۳

سهم ارزشیابی هر نوع / روش در نمره نهایی و سهم نمره استادان دوره

(می تواند به صورت جدول ارائه گردد...)مثال

^۱وظایف عمومی می توانند در همه انواع دوره های آموزشی اعم از حضوری و مجازی لحاظ گردند.

۲ . Formative Evaluation

۳ . Summative Evaluation

سهم ارزشیابی (%)	سنجه
	حضور و مشارکت فعال در کلاس
سهم ارزشیابی تکالیف با جزئیات مشخص شود.	تکالیف
سهم هر استاد در ارزشیابی مشخص شود.	آزمون پایان ترم
سهم هر استاد در ارزشیابی مشخص شود.	آزمون میان ترم
جمع کل از ۲۰	جمع نمره یا امتیازدهی

- * ذکر روش ارزیابی دانشجو (شفاهی، کتبی (چهارگزینه ای، درست نادرست، باز پاسخ و غیره)، آزمون های ساختارمند عینی مانند: OSCE، OSLE و غیره) و یا ارزیابی مبتنی بر محل کار با استفاده از ابزارها (مانند: لاگ بوک، کارپوشه، DOPS)
- * ذکر سهم ارزشیابی هر روش در نمره نهایی دانشجو (جدول سهم نمره براساس طراحی روش ارزیابی دانشجو)
- * در رویکرد آموزشی مجازی، سهم ارزیابی تکوینی بیش از سهم ارزیابی تراکمی باشد.

منابع:

منابع شامل کتاب های درسی، نشریه های تخصصی، مقاله ها و نشانی وب سایت های مرتبط و به روز می باشد.

الف) کتب:

ب) مقالات:

ج) محتوای الکترونیکی:

د) منابع برای مطالعه بیشتر:

نکات کاربردی طرح دوره های نظری / عملی

پیامدهای یادگیری

پیامدهای یادگیری، ترکیبی از دانش، نگرش، مهارت ها و به طور کلی ویژگی هایی هستند که میخواهیم دانشجویان ما در انتهای دوره داشته باشند. در واقع به لحاظ ساختاری، پیامدهای یادگیری جملاتی هستند که توصیف می کنند در انتهای دوره چه انتظاری از دانشجو داریم و به عبارت دیگر دانشجو در انتهای دوره چه چیزی را باید بداند، درک کند و قادر به انجام آن باشد. برای مثال دانشجوی دکترای تخصصی ... در پایان دوره ... باید بتواند ضمن آگاهی بر ضوابط پژوهش اخلاقی، اصول مرتبط را در استفاده از منابع اطلاعاتی منتشر شده، منتشر نشده و الکترونیکی به کار بندد.

فعالیت های یاددهی - یادگیری

منظور از فعالیت های یاددهی، مجموعه فعالیت هایی است که استادان و دستیاران ارشد در هنگام ایفای نقش استادی، به منظور آموزش بهینه کارآموزان/ کارورزان و فراگیران بر عهده دارند. در این میان، استفاده از راهبردهای یاددهی - یادگیری متمرکز بر روش های فعال و تعاملی، موجب تقویت انگیزه و محوریت یادگیرندگان خواهد شد. نظیر بحث در گروه های کوچک، آموزش مبتنی بر مسأله، آموزش مبتنی بر تیم و روش های خودآموزی و آموزش الکترونیکی.

و منظور از فعالیت های یادگیری، مجموعه فعالیت هایی است که کارآموزان/ کارورزان و فراگیران به منظور ارتقای دانش و مهارت در هر یک از چرخش ها، موظف به انجام آنها هستند. به عنوان مثال: شرکت فعال در راند^۱، گراند راند^۲ و ژورنال کلاب^۳، ارایه کنفرانس های آموزشی^۴، انجام پروژه و ارائه مباحث در قالب سمینار و سایر موارد

روش های ارزیابی فراگیران

ارزیابی فراگیران و کارآموزان/ کارورزان به صورت تکوینی (در طول دوره آموزشی و با هدف ارائه بازخورد و اصلاح عملکرد فراگیر و یا با اختصاص سهمی از نمره نهایی به آن، تأثیرگذار در ارزیابی پایانی دانشجو) و پایانی (در پایان دوره آموزشی به منظور تصمیم گیری و قضاوت در خصوص میزان یادگیری فراگیر) و با بهره مندی از انواع روش های ارزیابی صورت می پذیرد:

- ارزیابی دانش نظری با استفاده از انواع آزمون های کتبی اعم از تشریحی، صحیح و غلط، چند گزینه ای، جور کردنی، استدلال محور و ... انجام می گردد.

1. Round
2. Grand Round
3. Journal Club
4. Didactic Conferences

- **ارزیابی عملکردی^۱** در محیط های شبیه سازی شده برای مثال با استفاده از آزمون بالینی ساختارمند عینی (OSCE)^۲ به عنوان یکی از مصادیق بارز آزمون های ویژه ارزیابی عملکرد می باشد.

نکته: بر طبق برنامه آموزشی دوره های کارآموزی و کارورزی مصوب کمیته برنامه ریزی دوره پزشکی عمومی، سهم ارزیابی نظری در دوره کارآموزی نباید بیش از ۵۹ درصد نمره نهایی ارزیابی کارآموزان بوده و در دوره کارورزی نباید بیش از ۲۵ درصد نمره نهایی ارزیابی را به خود اختصاص دهد.

- **ارزیابی در محیط کار^۳** شامل فعالیت هایی است که فراگیران به طور مستقل و یا با راهنمایی استاد در محیط های کار واقعی و آزمایشگاه انجام می دهند. نظیر انجام کارهای عملی مختلف و با استفاده از انواع روش های ارزشیابی در محیط کار مانند:

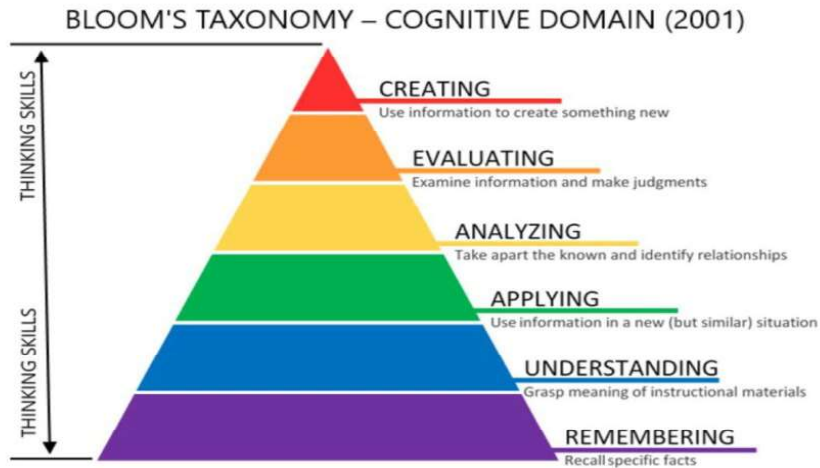
- ارزشیابی ۳۶۰ درجه^۴
- بررسی پورت فولیو^۵ و لاگ بوک^۶
- استفاده از Mini-CEX ، DOPS ، Global rating form و سایر موارد با هدف ارزیابی در طول دوره (ارزیابی تکوینی)

Global rating form: این روش در پایان هر چرخش بالینی، توسط عضو هیأت علمی مربوط، در خصوص ابعاد مختلف توانمندی های مورد انتظار دانشجو به صورت کلی، انجام می شود و برطبق برنامه های آموزشی مصوب دوره پزشکی عمومی، در دوره کارآموزی، سهم اختصاص یافته به این روش ارزیابی، حداکثر ۵۰٪ ارزیابی نهایی کارآموز و در دوره کارورزی، حداقل ۴۰٪ و حداکثر ۷۵٪ ارزیابی نهایی کارورز می باشد. این شکل از ارزیابی نیاز به مجموعه روشی از شاخص های عملکردی دارد که با توجه به ارتباطی که با توانمندی های مورد انتظار برای فراگیران دارند، از اهمیت ویژه ای برخوردار می باشند. در این روش، عملکرد فراگیر با استفاده از یک مقیاس درجه بندی، در هر یک از حوزه های توانمندی، مورد ارزیابی قرار گرفته و به او امتیاز داده می شود.

Direct Observation Procedural of Skill: مشاهده مستقیم مهارت های بالینی به عنوان روشی است که به طور ویژه، برای ارزیابی مهارت های عملی (پروسیجرها) طراحی شده است. در این روش فراگیر در حین انجام پروسیجر، مورد مشاهده قرار می گیرد و عملکرد وی بر اساس یک چک لیست ساختارمند، ارزیابی می شود. با این روش، بعد از هر بار انجام آزمون، نقاط قوت و ضعف فراگیر شناسایی می شوند. فرایند مشاهده فراگیر در حدود ۱۵ دقیقه و ارائه بازخورد به وی حدود ۵ دقیقه به طول می انجامد.

Mini Clinical Evaluation Exercise : در این نوع آزمون، یکی از اعضای هیأت علمی، عملکرد فراگیر را در مواجهه با بیمار مشاهده می کند و سپس با استفاده از مقیاس درجه بندی به هرکدام از توانمندی های فراگیر، در فرمی که به همین منظور تهیه شده است، نمره می دهد. در این نوع آزمون انتظار می رود عملکرد فراگیر در طول ترم در چند مواجهه و با استفاده از ارزیابان متفاوت، ارزیابی گردد.

آشنایی با هرم یادگیری بلوم

الف) حوزه اول بلوم - حوزه شناختی:

که در شش طبقه: یادآوری، فهم، کاربرد، تجزیه و تحلیل، نقد و ارزیابی، خلق

- یادآوری یا به ذهن سپاری (**Remembering**): اولین سطح شناخت، یادآوری یا به ذهن سپاری است. در نظر بگیرید شما به عنوان یک دانشجو قرار است در دانشگاه سطح شناخت خود را بالا ببرید. اولین گام برای افزایش شناخت در شما، به ذهن سپردن مفاهیم است. مثلاً مفاهیم مربوط به ... به خاطرتان بسپارید. این مرحله پایه یادگیری و شناخت است.
- فهم (**Understanding**): سطح دوم در حوزه شناخت، فهم است. اگر بعد از خواندن یک مفهوم، تئوری، یا کتاب توانستید آن را بفهمید شما یک گام در حوزه شناخت به پیش رفته اید.
- بکارگیری (**Applying**): مرحله سوم در سطوح شناختی، بکارگیری است. اگر دانشجویی توانست آموخته‌های کلاس را در تدوین یک برنامه مراقبتی / بالین بکار گیرد آنگاه به این سطح از شناخت رسیده است.
- تحلیل (**Analyzing**): گام بعدی در حوزه شناخت تحلیل است. دانشجویی که به این مرحله از شناخت رسیده است می‌تواند اجزا، روابط و ساختارها را تجزیه و تحلیل کند.
- نقد و ارزیابی (**Evaluating**): گام بعدی در سطوح شناخت نقد و ارزیابی مفاهیم است. در این سطح فرد به شناخت بسیار بالایی دست یافته به طوری که می‌تواند مفاهیم را به اجزا تقسیم کرده و اجزا و روابط را مورد نقد قرار دهد. مثلاً دانشجویان در سطح دکترا باید بتوانند اقدام به نقد تئوری‌ها و مفاهیم کنند.

دانشگاه گیلان - دانشکده تربیت معلم

- **خلق (Creating):** عالی ترین سطح شناخت از دیدگاه بلوم خلق است. منظور از خلق ارائه یک مفهوم، نظریه یا شیوه کاربردی است. برای مثال دانشجویی که یک نظریه ارائه می‌دهد، در این مرحله از شناخت قرار دارد.

ب: حوزه دوم بلوم - حوزه عاطفی

در پنج طبقه: دریافت کردن، پاسخ دادن، ارزش گذاری، سازمان دادن ارزشها، شخصیت پذیرفتن

- **حساس شدن (Receiving):** در این مرحله دانشجو نسبت به یک موضوع حساس شده و موضوع توجه دانشجو را به خود جلب می‌کند.
- **واکنش (Responding):** در این مرحله دانشجو علاوه بر توجه، نسبت به موضوع واکنش نشان داده و با آن درگیر می‌شود.
- **ارزش قائل شدن (Valuing):** در این سطح از حوزه عاطفی، دانشجو برای موضوع یا پدیده مورد نظر ارزش و احترام قائل می‌شود.
- **سازمان دهی (Organizing):** در این سطح از حوزه عاطفی دانشجو یک سازمان ارزشی را ایجاد کرده و برای موضوع یا پدیده مورد نظر یک جایگاه تعیین می‌نماید.
- **ایجاد شخصیت توسط مجموعه ای از ارزش ها (Characterizing):** مجموعه ای از ارزش های درون فرد شکل می‌گیرد. این مجموعه از ارزش ها موجب می‌شود رفتار فرد بروز کرده و شخصیت فرد شکل بگیرد.

ذکر این نکته لازم است که طی مراحل حوزه عاطفی بدون ایجاد شناخت درست در فرد می‌تواند خطرناک باشد. به عبارت دیگر فردی که به سطوح شناختی توجه لازم را ندارد و در سطح بالایی از سطح ارزشی است نمی‌تواند رفتار خوبی را از خود بروز دهد.

ج) حوزه سوم بلوم - حوزه روانی حرکتی:

حوزه روانی حرکتی مربوط به سطوح حرکتی است که به ویژه در بالین و فعالیت های عملی که نیازمند انجام حرکات دقیق هستند کاربرد دارد. بر اساس اصلاح هارو (۱۹۷۲) بر طبقه بندی حوزه روانی حرکتی بلوم، مراحل زیر را می‌توان در این حوزه در نظر گرفت:

- واکنش های خودکار (Reflex movements)
- حرکات جنبشی ساده (Basic fundamental movement)
- ادراکی (Perceptual)
- فعالیت های جسمی (Physical activities)
- فعالیت های حرکتی نیازمند مهارت (Skilled movements)
- ارتباط غیر مستقیم یا زبان بدن (Non-discursive communication)

-
- 1-Performance Based Assessment
 2. Objective Structured Clinical Examination (OSCE)
 3. Work place Based Assessment
 4. Multi Source Feedback (MSF)
 5. Portfolio
 6. Logbook

واحد برنامه ریزی آموزشی دانشگاه عرب. ایران